

הצעת חוק זכויות נפגעי עבירות בהליך הפלילי, התשס"א-2001

הגדרות

1. בחוק זה –

- "הגוף החוקר" – משטרת ישראל או המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים;
- "השרים" – שר המשפטים והשר לביטחון הפנים;
- "חוק הנוער" – חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971¹;
- "חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז-1977²;
- "חוק סדר הדין הפלילי" – חוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982³;
- "נפגע עבירה" – מי שנפגע במישרין מעבירה, וכן בן משפחה של מי שהעבירה גרמה למותו, למעט הפוגע;

ד ב ר י ה ס ב ר

מ ב ו א

להגן על תושביה מפני עבריינות, אלא גם מן ההכרה ששיתוף פעולה של קרבנות עבירה עם רשויות אכיפת החוק, שיתוף המותנה בהבנה ובהתייחסות לבעיות הקרבנות, הוא אינטרס חיוני של מדינות העולם לחיזוק מלחמתן בעבריינות.

רשויות אכיפת החוק פועלות מתוך מסורת של התמקדות בעברייני ובשמירה על זכויותיו. השגת שיתוף פעולה של קרבן העבירה, החיונית לפעולה יעילה ותקינה של מערכת אכיפת החוק, עשויה להיות מושגת רק מתוך היערכות לראיה מחודשת, המביאה בחשבון את מצוקתו וצרכיו, ואת מחויבות המערכת לסייע לו.¹ (עמ' 1 ו-2 לדו"ח)

כיום ישנן כמה הוראות חוק שענינן זכויות נפגעי עבירות בהליך הפלילי, ואולם אין בנמצא אמצעים למתן מידע לנפגעים או יצירת מקומות המתנה מוגנים בעבורם בבתי המשפט, ואין הסדרה כוללת של נושא השתתפותם בהליכי המשפט ומעורבותם בהשפעה על גזר הדין, אמנם ישנן הוראות לא מעטות בהנחיות פרקליט המדינה ומשטרת ישראל, ואולם אלו אינן מיושמות במלואן, והן אינן מדברות בשפה של זכויות, שמולן חובה ברורה של הרשויות ליישום.

הצעת חוק זו היא תוצר עבודתה של ועדה בין-משרדית, בראשותה של גב' יהודית קרפ, והוראותיה מבטאות איוון בין זכויות נפגעים לזכויות חשודים ונאשמים, כמו גם איוון בין הרצון להיטיב עם הנפגעים לבין המציאות הארגונית והתקציבית המוגבלת של רשויות אכיפת החוק.

מטרתו של חוק זה להגדיר את זכויותיהם של מי שנפגעו מעבירות פליליות, במהלך ההליך הפלילי – החל בשלב החקירה, דרך התביעה, המשפט וגזר הדין.

מעמדם חכיוותיהם של נפגעי עבירות בקשר להליך הפלילי נגד הפוגע, כמו גם זכותם לסיוע ופיצוי מטעם המדינה, זכו להכרה בין-לאומית בהצהרה של האומות המאוחדות מיום 11.12.1985 בדבר "עקרונות הצדק היסודיים לנפגעי עבירה ושימוש לרעה בסמכות", ובמדינות רבות נחקקו חוקים המעגנים עקרונות אלה כזכויות המוענקות לנפגעים.

ההכרה במעמד ובזכויות האמורים, כנגזרת מערך כבוד האדם ומחוקייסוד: כבוד האדם וחירותו, מצאה ביטוי גם בפסיקת בית המשפט העליון, כפי שכותב הנשיא (בדימו') מאיר שמגר בפסק דין דנ"פ 3216/95 עימאד גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(4), עמ' 589.

"חוקייסוד: כבוד האדם וחירותו נושא עימו בשורה חוקתית חקוקה לכל פרט בחברה, אולם בשורה זו נועדה לכל החברה ולא רק לעבריינים שבה... הקניית זכויות מכו חוק היסוד דינה שתחול על הכל, האזרח והגר, התושב והמבקר, הנאשם והקרוב".

ביום 27.1.1987 פרסמה המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, הגב' יהודית קרפ, דו"ח בנושא "קרבנות עבירה" ובו נאמר:

"הצורך לקדם את עניינם של קרבנות עבירה מושתת לא רק על נימוקים הומניטריים ועל מהוויבות חברתית, הנובעת מכשלונה של המדינה

¹ ס"ח התשל"א, עמ' 134.

² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

³ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43.

"עבירה" – עבירה שמתקיימים בה כל אלה:

- (1) היא מסוג עון או פשע;
  - (2) היא נעברה בישראל, ואם נעברה מחוץ לישראל בית משפט בישראל דן בה;
  - (3) חקירתה נעשית בידי הגוף החוקר והתביעה בה מנוהלת בידי תובע;
- "פוגע" – לרבות מי שחשוד או נאשם בעבירה שפגעה בנפגע עבירה;
- "פקודת בתי הסוהר" – פקודת בתי הסוהר [נוסח חדש] התשל"ב-1971⁴;
- "תובע" – כמשמעותו בסעיף 12(א)(1)(א) או (2) לחוק סדר הדין הפלילי.

2. בתי המשפט, וכן רשויות החקירה והתביעה וכל רשות אחרת שהטיפול בנפגעי עבירות בקשר להליך הפלילי הוא בין תפקידיה (להלן – הרשויות), ינהגו בנפגע עבירה באדיבות, ביחס הולם, תוך הקפדה על כבוד האדם, הגנה על פרטיותו והתחשבות בו ובצרכיו.
3. נפגע עבירה זכאי לקבל מידע על זכויותיו כנפגע, על הדרך שבה מתנהל הליך פלילי ועל שירותי סיוע לנפגעי עבירות, כפי שיקבעו השרים.
4. (א) במהלך ההליך הפלילי, זכאי נפגע עבירה, ככל הניתן, להגנה מפני הפוגע, הגנה שלוחיו ומקורביו.
- (ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), זכאי נפגע העבירה, במהלך ההליך הפלילי –

דברי הסבר

להגדרה "פוגע": מוצע לשם פשטות ובהירות הניסוח שההגדרה "פוגע" תתייחס גם למו שחשוד או נאשם בפוגע, בלי להטיל דופי או לפגוע בחוקת הפיות של אדם שטרם הורשע בביצוע עבירה.

סעיף 2 סעיף זה מבטא את העקרונות הכלליים שראוי שינחו את עבודתן של רשויות המדינה השונות בבואן במגע עם נפגעי עבירה בקשר להליך הפלילי, וביישומן את הזכויות המפורטות בחוק.

סעיף 3 מוצע לתת לנפגע עבירה את הזכות להיות מיודע לגבי זכויותיו, כדי שיוכל לממשן. כמו כן, מוצע לקבוע זכות לקבל מידע על אפשרויות סיוע קיימות, בין אם הסיוע ניתן על ידי גופים ציבוריים ובין אם הוא ניתן על ידי גופים לא ממשלתיים. מוצע כי דרך מסירת המידע תיקבע בתקנות.

סעיף 4 סעיף קטן (א) מגדיר את זכותו של נפגע עבירה להגנה מפני הפוגע, משפחתו, שלוחיו או מקורביו, בכפוף למגבלות היכולת הסבירות של הרשויות. נפגעי עבירות רבים חשים מאוימים על ידי מי שחשוד או נאשם בפוגע, וחוששים מפני המפגש עמו או עם מי ממקורביו בזמן הדיונים בבית המשפט.

סעיף 1 להגדרה "עבירה": מוצע להגביל את תחולת הזכויות הקבועות בהצעת חוק זו בשלושה מישורים:

(1) מבחינת חומרת העבירה – מוצע שהזכויות יוענקו למו שנפגעו מעבירות עון ופשע, בלי לכלול את העבירות הקלות ביותר מסוג הטא (שעונשן עד שלושה חודשי מאסר);

(2) מבחינת מקום ביצוע העבירה – מוצע להגביל את החוק למו שנפגעו מעבירות שבוצעו בישראל או שהמשפט בשלהן מתנהל בישראל אף שהן נעברו מחוצה לה. הגבלה זו משלכת בין התפישה שזכויות הנפגעים נגזרות ממחויבות המדינה למנוע עבירות פליליות בתחומה לבין ההכרה בחשיבות שיתוף הפעולה בין הנפגעים לבין רשויות אכיפת החוק;

(3) מבחינת הרשויות האוכפות – מוצע כי בשלב זה יוגבל החוק לעבירות שחקירתן מתבצעת במשטרת ישראל או במחלקה לחקירות שוטרים ושהתובעים בהן הם תובעים מפרקליטות המדינה או תובעים משטרתיים. בכך יינתן מענה לנפגעי העבירות האישיות והחמורות יותר, ותימנע הטלת נטל ארגוני כבד על גופים החוקרים עבירות כלכליות למשל ועל רשויות מקומיות או עורכי דין אחרים שהוסמכו על ידי היועץ המשפטי לממשלה להגיש אישומים בעבירות מסוימות.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459.

- (1) לקבל מהמשרה מידע לגבי אפשרויות ההגנה הקיימות;
- (2) לקבל, ככל הניתן, הגנה מפני מגע או קשר בלתי נחוץ בינו לבין הפוגע, שלוחיו או מקורביו בבית המשפט.
5. הרשויות לא ימסרו לאדם, ולא יכללו במסמכים שהם חלק מחומר החקירה, כמשמעותו בסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי, או בכתב אישום, את בחובת המגורים של נפגע העבירה, כתובת מקום עבודתו ומספרי הטלפון שלו; אולם בית המשפט רשאי להתיר את גילוי הפרטים האמורים לפוגע או לסניגורו, לפי בקשתם, לצורך ניהול הגנת הנאשם.
6. (א) נפגע עבירה זכאי לקבל מידע על השלב שבו נמצא ההליך הפלילי בקשר לעבירה שממנה נפגע, כפי שיקבעו השרים.
- (ב) במידע הנמסר לפי סעיף קטן (א) לא ייכלל מידע שמסירתו אסורה לפי כל דין או שיש במסירתו, לפי שיקול דעתו של האחראי על החקירה או התביעה, כדי לפגוע בחקירה או כדי לפגוע בפרטיותו או בשלזומו של אדם.
7. (א) נוסף על הוראות סעיף 6 –
- (1) נפגע עבירה שביקש זאת זכאי לכך שהגופים המפורטים בתוספת הראשונה יידעו אותו על שלבים בהליך הפלילי בקשר לעבירה שממנה נפגע, כמפורט באותה תוספת;
- (2) נפגע עבירת מין או אלימות שביקש זאת, זכאי לכך שהגופים המפורטים בתוספת השניה יידעו אותו על שלבים נוספים בהליך הפלילי בקשר לעבירה שממנה נפגע, כמפורט באותה תוספת.
- (ב) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכותו של מתלונן ומהתובע ליידעו לפי הוראות חוק סדר הדין הפלילי.

הגבלה על מסירת פרטים

בירור מצב ההליך הפלילי

זכות לקבלת מידע על ההליך הפלילי

ד ב ר ו ה ס ב ר

בפרטיותו של נפגע העבירה כתוצאה מחשיפת פרטיו האישיים ולסייע בהגנה עליו מפני איומים והטרדות.

סעיף 6 מוצע להגדיר את זכותו של נפגע עבירה לקבל מידע על השלב שבו נמצא ההליך הפלילי. האופן שבו יימסר העדכון ייקבע בתקנות (סעיף קטן (א)).

מוצע לסייג את הזכות לגבי מידע שמסירתו אסורה, וכן לאפשר לגורם האחראי על החקירה או התביעה לא למסור לנפגע מידע אם הוא סבור שיהיה בכך כדי לפגוע בחקירה או בפרטיותו או בשלזומו של אדם (סעיף קטן (ב)).

סעיף 7 מוצע להגדיר את זכותו של כל נפגע עבירה שביקש להיות מידע בשלבים שונים במהלך ההליך הפלילי בעניינו. נפגע שביקש זאת יקבל הודעות על השלבים המפורטים בתוספת הראשונה, כגון: העברת תיק החקירה לתביעה, שחרור הפוגע ממעצר בתנאים מגבילים שנועדו להגן על הנפגע, הגשת כתב אישום, הכרעת הדין וגור הדין (סעיף קטן (א)).

סעיף קטן (ב) מוסיף עוד שתי זכויות מפורטות של נפגע עבירה – הזכות לקבל מהמשרה מידע לגבי אפשרויות ההגנה הקיימות והזכות להפרידה פיזית, ככל הניתן, בין הנפגע לפוגע, שלוחיו או מקורביו בעת ההמתנה לדיונים ותוך כדי הדיונים בבית המשפט.

סעיף 5 מוצע כי כתובת המגורים, כתובת העבודה ומספרי הטלפון של נפגע העבירה לא יימסרו לאף אדם ולא יעוינו במסמכי החקירה ובכתב האישום, ולכן לא יועברו לעיונו של הנאשם או של סניגורו. בכך ישונה המצב הקיים כיום, ולפיו פרטים אלה גרשמים כעניין שבנוהל במסמכים המועברים לנאשם בהיותם חלק מחומר החקירה. במקרים שבהם הפרטים האישיים נתוצים לשם ניהול הגנת הנאשם, יוכלו הוא או סניגורו לפנות לבית המשפט בבקשה לגילויים.

מובן כי אם כתובתו של נפגע העבירה או פרטים אחרים עליו ידועים לפוגע ממקור אחר, כמו למשל מהיכרות קודמת בין השניים, אין בהוראה הנרונה כדי להשפיע על המצב. סעיף זה נועד להסדיר את פעולת הרשויות וכך למזער במידת האפשר את הפגיעה

8. נפגע עבירה זכאי, לבקשתו או לבקשת בא כוחו, לעיין בכתב האישום נגד הפוגע ולקבל העתק ממנו, אלא אם כן פרסום כתב האישום אסור לפי כל דין או אם סבר פרקליט המחוז שאין להרשות את העיון או את קבלת ההעתק כאמור, מטעמים מיוחדים.
9. נפגע עבירת מין או אלימות, שקיבל הודעה לפי הוראות סעיף 7(א2) על הגשת בקשה לעיכוב ההליך הפלילי, זכאי שתינתן לו הזדמנות להביע את עמדתו בענין בכתב, בפני המחליט בבקשה, בתוך המועד שקבעו השרים ולפני קבלת החלטה בבקשה.
10. (א) נפגע עבירת מין או אלימות, שקיבל הודעה לפי הוראות סעיף 7(א2) על כוונת התביעה להגיע להסדר טיעון עם הפוגע, זכאי שתינתן לו הזדמנות להביע את עמדתו בענין בפני התובע, לפני קבלת החלטה להגיע להסדר כאמור, אלא אם כן סבר התובע כי יש בכך כדי לפגוע באופן ממשי בניהול ההליך, או כי מתקיימות נסיבות מיוחדות אחרות, שלא ניתן היה לצפותן ושבשלהן לא ניתן לאפשר זאת לנפגע.
- (ב) לשם מימוש זכותו של נפגע עבירה לפי סעיף קטן (א), ימסור לו התובע פרטים על הסדר הטיעון.
11. (א) נפגע עבירה זכאי למסור הצהרה בכתב לגוף החוקר, על כל נזק שנגרם לו בשל העבירה, לרבות נזק גוף, נזק נפשי או נזק לרכוש וכן על כל פגיעה אחרת שנגרמה לו בשל העבירה; מסר הנפגע הצהרה כאמור, זכאי הוא שהתובע יביא את הצהרתו בפני בית המשפט בדיון בענין גזר דינו של הפוגע. לפי הוראות סימן ז' בפרק ה' לחוק סדר הדין הפלילי או בדיון בענין פוגע שהוא קטין, לפי הוראות פרק ה' לחוק הנוער.
- (ב) אין בהגשת הצהרת נפגע לבית המשפט לפי הוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מהוראות סעיף 187 לחוק סדר הדין הפלילי.

ד ב ר י ה ס ב ר

- סעיף 9** מוצע כי נפגע עבירת מין או אלימות, המבקש לקבל מידע על שלבי ההליך הפלילי נגד הפוגע, וקיבל הודעה על כך שהנאשם הגיש בקשה לעיכוב ההליכים נגדו, יוכל, בתוך פרק זמן מסוים, להביע את עמדתו בענין זה בכתב בפני הגורם המחליט בבקשה, קרי: היועץ המשפטי לממשלה, המשנים לו או האחראי על עיכובי הליכים בפרקליטות המדינה.
- סעיף 10** מוצע לאפשר לנפגע עבירת מין או אלימות להשמיע את דעתו לקראת גיבושו של הסדר טיעון עם הפוגע, אלא אם כן שמיעת הנפגע תפגע בניהול ההליך הפלילי או בהגנת הנאשם, או במקרים שבהם, בשל נסיבות מיוחדות אחרות בהליך, קיום השימוע אינו מתאפשר.
- מוצע לקבוע גם את הזכות לקבל הסברים על הסדר הטיעון המתגבש.
- סעיף 11** מוצע להעניק זכות לנפגע עבירה להכין הצהרה בכתב, שתפרט את כל השפעות העבירה עליו – השפעות פיזיות, נפשיות, רכושיות או אחרות. ההצהרה תובא בפני בית המשפט על ידי התובע לאחר הרשעת הפוגע בשלב הטיעונים לעונש, ומוצע
- כאשר מדובר בנפגעי עבירות מין ואלימות, מוצע להרחיב את הזכות לקבלת מידע. הרחבה זו מוצעת על בסיס ההכרה בצרכים המיוחדים של הנפגעים בעבירות החמורות, ומתוך הכרה במגבלות הארגון והתקציב של הרשויות. נפגע עבירת מין או אלימות שביקש זאת יקבל הודעות גם על השלבים המפורטים בתוספת השניה, שהם: שם החוקר האחראי, מעצרו או שחרורו של הפוגע וכוונת התביעה להגיע להסדר טיעון עם הנאשם (סעיף קטן 2א2).
- סעיף 63 לחוק סדר הדין הפלילי מחייב מתן הודעה למתלונן על החלטה שלא לחקור את תלונתו או שלא להעמיד לדין חשוד בביצוע העבירה – הודעה שלעתים תהיה חופפת להודעה שתימסר לפי הוראות סעיף זה, מוצע להבהיר שהזכות כאן אינה כאה לגרוע מזכותו האמורה של המתלונן.
- סעיף 8** מוצע לעגן בחוק את ההנחיה הקיימת לענין זכותו של נפגע עבירה לעיין בכתב האישום נגד הפוגע ולקבל העתק ממנו. הסייגים לזכות זו הם במקרים שבהם הוטל על כתב האישום איסור פרסום או כאשר ישנם טעמים מיוחדים אחרים לכך, לפי שיקול דעתו של פרקליט המחוז.

(ג) השרים יקבעו הוראות לענין הצהרת הנפגע לפי סעיף זה, לרבות לענין דרכי הגשתה, תוכנה וערכונה.

12. נפגע עבירת מין או אלימות שביקש זאת זכאי שהגופים המפורטים בתוספת השלישית יידעו אותו על מהלך מאסרו של הפוגע או שהייתו במשמורת חוקית אחרת, או משמורת אחרת בעקבות העבירה, כמפורט באותה תוספת.

זכות לקבל מידע על מהלך מאסר או משמורת אחרת

13. נפגע עבירת מין או אלימות, שקיבל הודעה לפי סעיף 12 על מועד הבאת הפוגע לדיון בפני ועדת שחרורים, זכאי שתניתן לו הזדמנות להביע את עמדתו בענין בכתב, לענין הסיכון הצפוי משחרור הפוגע, בפני הועדה, בתוך המועד ובדרך שקבעו השרים ולפני קבלת ההחלטה על ידי הועדה. בסעיף זה, "ועדת שחרורים" – כמשמעותה בסעיפים 49 עד 51 לחוק העונשין.

זכות להביע עמדה בפני ועדת שחרורים

14. במהלך חקירת תלונה במשטרה, לא יחקר נפגע עבירה בדבר עברו המיני, למעט חקירה נדרשת בדבר קשר מיני קודם עם הפוגע, אלא אם כן קבע הקצין הממונה מטעמים שיירשמו, כי איסור חקירת הנפגע כאמור עלול לפגוע בחקירת התלונה; לענין זה, "הקצין הממונה" – הקצין הממונה על החקירות בתחנה, בהעדרו – מפקד התחנה, ובהעדרם – הקצין הממונה על התחנה.

חקירת משטרה בדבר עבר מיני

15. נפגע עבירת מין או אלימות זכאי שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו, יהיה נוכח בעת חקירתו במשטרה, אלא אם כן סבר הקצין הממונה, כהגדרתו בסעיף 14, כי יש בכך כדי לפגוע בחקירה.

זכות לנוכחות מלווה בחקירה

16. (א) בכפוף להוראות סעיף 172 לחוק סדר הדין הפלילי, נפגע עבירה זכאי להיות נוכח בדיון בבית המשפט בענין העבירה שממנה נפגע, הנערך ברלתיים סגורות לפי סעיף 68 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984⁵, וכן זכאי הוא שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו, יהיה נוכח עמו בדיון כאמור.

זכות לנוכחות בדיון הנערך ברלתיים סגורות

ד ב ר ו ה ס ב ר

סעיף 14 מוצע כי במסגרת החקירה במשטרה, לא ייחקר נפגע העבירה על עברו המיני. איסור זה הוא ברוח האיסור הקבוע כיום לגבי חקירת נפגע עבירת מין בבית המשפט, בסעיף 2 לחוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים) התשי"ח-1957, והוא מרחיב אותו גם לשלב החקירה המשטרתית. כסיוג לאיסור, מוצע כי חקירה בדבר עבר מיני תותר אם מרובר בשאלות רלבנטיות לגבי קשר מיני קודם של הנפגע עם החשוד, או אם הקצין הממונה אישר הקירה כזו, מטעמים שיירשמו, כאשר היא רלבנטית ונחוצה להשלמת תמונת האמת של המקרה. מטרתו של סעיף זה לשרש פרקטיקות חקירה נהוגות, שאינן מתיישבות עם ההגנה החוקית שכבר קיימת לגבי חקירת נפגעי עבירות מין בבית המשפט.

לקבוע שאין בהבאתה כאמור כדי לגרוע מסמכותו של הובע להביא ראיות לענין העונש, ובכלל זה להעיד את הנפגע.

סעיף 12 מוצע כי בעבירות מין ואלימות שבהן נגזר על הפוגע עונש מאסר או שביית המשפט ציווה על שהייתו במשמורת אחרת, כגון אשפוז בבית חולים לחולי נפש, תהיה לנפגע עבירה שביקש זאת הזכות לקבל מידע על אירועים המפורטים בתוספת השלישית, המתרחשים במהלך השהייה במשמורת וכגון חופשות, בריחה ומועד שחרורו של הפוגע. העברת המידע לנפגע עבירה כאמור יסייע לו להתכונן, פיזית ונפשית, להתמודדות או להיתקלות אפשרית עם הפוגע.

סעיף 15 מוצע לעגן בחוק נוהל קיים במשטרה לענין ליווי נפגע בחקירתו, ולקבוע כי נפגע עבירת מין או אלימות זכאי שאדם המלווה אותו יהיה נוכח בעת חקירתו במשטרה. הליווי בשלב החקירה נועד

מוצע כי לנפגע עבירת מין או אלימות תינתן הזדמנות להביע את דעתו בכתב בפני ועדת שחרורים הדנה בבקשת הפוגע להשתחרר שחרור מוקדם ממאסרו. בכך יובטח שועדת השחרורים תיתן משקל ראוי להשפעת השחרור על הנפגע, לאור המידע שהתקבל ממנו.

⁵ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שלא לאפשר את נוכחותו של נפגע העבירה או של אדם המלווה אותו כדיון בבית המשפט.

17. (א) בתי המשפט והרשויות אחראים להבטחת זכויות נפגע העבירה לפי הוראות מימוש הזכויות חוק זה.

(ב) מידע והודעות לפי הוראות חוק זה יימסרו, ככל הניתן, בשפה המובנת לנפגע העבירה.

(ג) הבטחת הזכויות של נפגע עבירה שהוא קטין תיעשה בהתאמות הנדרשות בנסיבות הענין, בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו של הקטין.

(ד) הבטחת הזכויות של נפגע עבירה שהוא אדם עם מוגבלות תיעשה בהתאמות הנדרשות בנסיבות הענין; לענין זה, "אדם עם מוגבלות" – כהגדרתו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998.⁶

(ה) אי קיום זכות מהזכויות הקבועות בחוק זה אין בו כשלעצמו כרי לפסול הליך פלילי, או כרי להוות עילה למשפט פלילי או אזרחי נגד רשות ציבורית או עובר ציבור; ואולם אין בהוראות סעיף קטן זה כדי למנוע נקיטת הליך משמעותי לפי כל דין.

18. מת נפגע העבירה, יוענקו הזכויות לפי חוק זה לבני משפחתו בסדר הקרימויות שלהן; זכאות בני משפחה

(1) למי שהיה בן זוגו בעת מותו, לרבות מי שהיה ירוע בציבור כבן זוגו וגר עמו באותה עת;

(2) לילדיו;

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 17 מוצע להבהיר כי האחריות לקיום החוק מוטלת על רשויות החקירה, התביעה והמשפט במדינה, קרי על משטרת ישראל, הפרקליטות ומערכת בתי המשפט (סעיף קטן (א) המוצע). כמו כן, מוצע לחייב את הרשויות, המוסרות לנפגע עבירה מידע לפי החוק, לעשות כן, ככל הניתן, בשפה המובנת לנפגע, (סעיף קטן (ב) המוצע)

מטרתם של סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) המוצעים להדגיש את הצורך בהתאמת אופן יישום החוק למקרים שבהם הנפגעים הם קטינים או אנשים עם מוגבלויות.

לבסוף מוצע לקבוע שהפרת הזכויות המפורטות בחוק אינה מקימה עילת תביעה ישירה, פלילית או אזרחית, נגד עובד הציבור או הרשות הגוגעים בדבר. עם זאת מוצע להבהיר שהסעיף אינו מונע נקיטת הליכי משמעת קיימים נגד העובד, ובכך לאפשר בקרה מערכתית על יישום הזכויות ותגובה מערכתית להפרתן (סעיף קטן (ה)).

סעיף 18 בעבירות המתה וכן במקרים אחרים שבהם נפטר נפגע העבירה לפני תום ההליך הפלילי נגד הפוגע, מוצע כי הזכויות בחוק יוענקו

להקל על הנפגע במגע הלא פשוט עם המשטרה, ולסייע בהקטנת קורבנותו המשנית.

מוצע לסייג זכות זו, אם הקצין הממונה סבור שיש בכך לפגוע בחקירה.

סעיף 16 מוצע כי בכפוף לסעיף 172 לחוק סדר הדין הפלילי, לפיו אין לאפשר לעד שטרם העיד לשמוע את עדותם של עדים אחרים במשפט, תיקבע זכותו של נפגע עבירה להיות נוכח בדיוני בית משפט בקשר לעבירה שממנה נפגע, המתנהלים בדלתיים סגורות מכוח סעיף 68 לחוק בתי המשפט, אלא אם כן החליט בית המשפט שלא לאפשר את נוכחותו מטעמים מיוחדים. הסעיף המוצע משנה מהדין הקיים כיום, לפיו ככלל אסורה הנוכחות בדיון בדלתיים סגורות אלא אם כן בית המשפט הרשה זאת.

עוד מוצע כי במקרים שבהם הנפגע מלווה על ידי אדם לפי בחירתו, הוא יהיה זכאי לכך שגם המלווה יהיה נוכח עמו בדיונים המתנהלים בדלתיים סגורות, אלא אם כן בית המשפט החליט אחרת מטעמים מיוחדים.

⁶ ס"ח התשנ"ח, עמ' 152.

(3) להוריו;

(4) לאחיו;

(5) למי שהיה אפוטרופסו בעת מותו.

19. (א) בפרקליטות המדינה ובפרקליטויות המחוז יוקמו יחידות סיוע, כפי שיקבע שר המשפטים, שתפקידן להבטיח את מימוש זכויות נפגע העבירה לפי הוראות חוק זה, ובין השאר:

(1) להבטיח את העברת המידע מהפרקליטויות לנפגעי העבירות ומנפגעי העבירות לפרקליטויות;

(2) להנחות את עובדי הפרקליטויות ולסייע להם ביישום הוראות החוק;

(3) לאסוף מידע עדכני בדבר שירותי סיוע לנפגעי עבירות, ולהפיצו לעובדי הפרקליטויות.

(ב) שר המשפטים יקבע הוראות לענין הקמת יחידות הסיוע לפי סעיף זה, לרבות לענין מבנה היחידות, פריסתן, תפקידיהן ואופן פעולתן.

20. (א) משטרת ישראל תמנה שוטרים אחראים לענין חוק זה, שתפקידם להבטיח את מימוש זכויות נפגע העבירה לפי הוראות חוק זה, ובין השאר:

(1) להבטיח את העברת המידע מהמשטרה לנפגעי העבירות ומנפגעי העבירות למשטרה;

(2) להנחות שוטרים ולסייע להם ביישום הוראות החוק;

(3) לאסוף מידע עדכני בדבר שירותי סיוע לנפגעי עבירות, ולהפיצו לשוטרים.

(ב) השר לביטחון הפנים יקבע הוראות לענין מינוי אחראים לפי סעיף זה, לרבות מספרם, תפקידיהם ואופן פעולתם.

21. הודעות לפי חוק זה יישלחו לנפגע העבירה לפי הכתובת שימסור לשם כך בדרך שיקבעו השרים; הודעות שנשלחו לכתובת נפגע העבירה כאמור, יראו אותן כאילו נמסרו לנפגע העבירה.

ד ב ר י ה ס ב ר

וערכון שוטף בדבר שירותי סיוע שאליהם ניתן להפנות נפגעים.

סעיף 21 מוצע כי בכל מקום בחוק שבו מוטלת על רשות כלשהי חובת הודעה לנפגע עבירה, יראו את הרשות כאילו מילאה את חובתה אם ההודעה נשלחה לפי הכתובת שמסר הנפגע לצורך כך, באופן שייקבע בתקנות. הוראה זו מוצעת כדי למנוע הטלת נטל בלתי אפשרי על הרשויות לברר אם אמנם כל ההודעות הגיעו ליעדן, ולמנוע טענות כנגדן, שהן אינן ממלאות את חובתן על פי החוק.

לקרובי משפחתו לפי סדר הזכאות המפורט בסעיף. בכך יימנעו כפילויות, חוסר תיאום והכבדה מיותרת על הרשויות המחויבות בקיום הזכויות.

סעיפים 19 ו-20 להקים יחידות סיוע לענין החוק בפרקליטות המדינה ובפרקליטויות המחוז, כפי שיקבע שר המשפטים, וכן למנות אחראים לענין החוק במשטרת ישראל. יחידות הסיוע והאחראים יהיו אמונים על הטמעת החוק בקרב חוקרים ותובעים, סיוע לחוקרים ולתובעים בהפעלת החוק הלכה למעשה

22. השרים ממונים על ביצוע הוראות חוק זה. ביצוע
23. השרים רשאים לשנות, בצו, את התוספות. שינוי התוספות
24. תקנות לפי חוק זה טעונות אישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת. אישור תקנות
25. סעיפים 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 17(ב) עד (ד), 19 ו-20 יוחלו בהדרגה, על פי צווים שיקבעו השרים, והם רשאים לעשות כן לפי אזורים או לפי מהות הזכויות או סוגי עבירות, ובלבד שההלתם תושלם לא יאוחר מתום שלוש שנים מיום תחילתו של חוק זה. החלה הדרגתית
26. תחילתו של חוק זה בתום שלושה חודשים מיום פרסומו. תחילה

תוספת ראשונה

(סעיף 7(א)(1))

הגוף מוסר המידע	השלב בהליך הפלילי
הגוף החוקר.	1. העברת חומר החקירה לתובע לפי הוראות סעיף 60 לחוק סדר הדין הפלילי.
הגוף החוקר.	2. החלטה שלא לחקור לפי הוראות סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי; יידוע לגבי שלב זה יהיה כאמור בסעיף 63 לחוק סדר הדין הפלילי ויכלול גם הודעה על זכות הערר לפי סעיף 64 לחוק האמור.
הגוף החוקר.	3. החלטה שלא להעמיד את הפוגע לדין לפי הוראות סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי; יידוע לגבי שלב זה יהיה כאמור בסעיף 63 לחוק סדר הדין הפלילי ויכלול גם הודעה על זכות הערר לפי סעיף 64 לחוק האמור.

דבריו הסבר

- סעיפים 22 עד 24** הפנים יהיו אחראים במשותף לביצוע החוק, ומוצע להסמיכם להתקין תקנות באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת וכן לשנות בצו, גם כן באישור ועדת החוקה, את התוספות לחוק.
- סעיף 25** מוצע לאפשר לשרים האחראים להחיל חלק מהוראות החוק באופן הדרגתי, בשני אופנים או בשילוב ביניהם: לפי סוגי זכויות, למשל על ידי קביעה שבשנה הראשונה יוענקו לנפגעי עבירות זכויות היידוע בלבד, או לפי סוגי עבירות, למשל על ידי קביעה שבמשך תקופה כלשהי יוענקו הזכויות לנפגעי עבירות מסוג פשע בלבד. ההדרגה תתאפשר לתקופה של עד שלוש שנים, שבסיומה יוחל החוק במלואו.
- יובהר כי התחולה המדורגת של חלק מהזכויות אין משמעה גריעה או פגיעה בהמשך הפעלתן של הנחיות קיימות של פרקליט המדינה או של המשטרה בענין הטיפול בנפגעי עבירות והסיוע להם.
- סעיף 26** כיוון שגם סעיפי החוק שאינם דורשים החלה הדרגתית דורשים התארגנות של הרשויות, בין השאר לצורך הפצה והטמעה של הוראות החוק החדש והתקנת תקנות לביצועו, מוצע כי החוק ייכנס לתוקף בתום שלושה חודשים מיום פרסומו.
- עלות החוק**
- החוק המוצע ידרוש השקעה תקציבית והקצאת תקנים לנושאים אלה:
1. הכשרת אזורי המתנה נפרדים לנפגעי עבירות בבתי המשפט – הוצאה חד-פעמית הנאמדת ב-6 מיליון ש"ח.
  2. מינוי אחראים במשטרה והקמת יחידות סיוע בפרקליטות, כולל תקציב ליצירת התקשורת השוטפת עם הנפגעים ולשירותי עזר נלווים – הוצאה הנאמדת בכ-10 מיליון ש"ח לשנה.

הגוף מוסר המידע	השלב בהליך הפלילי
לגבי שחרור חשוד – משטרת ישראל; לגבי שחרור ממעצר עד תום ההליכים – התובע.	4. שחרורו של הפוגע ממעצר בתנאים כאמור בסימן ו' לפרק ב' בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) התשנ"ו-1996, ובלבד שבית המשפט או הקצין הממונה קבע שתנאי השחרור, כולם או חלקם, נועדו להגן על נפגע העבירה; יידוע על שלב זה יכלול גם אישור בכתב ובו פירוט תנאי השחרור האמורים.
התובע.	5. החלטה להעמיד את הפוגע לדין לפי הוראות סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי.
התובע.	6. החלטה לעבב את ההליך הפלילי לפי הוראות סעיף 231 לחוק סדר הדין הפלילי או כל החלטה אחרת, לפי כל דין, להפסיק את ההליך הפלילי.
התובע.	7. מועדי הדיונים בבית המשפט, למעט הדיון שבו מתקיימת הקראת כתב האישום לפי הוראות סעיף 143 לחוק סדר הדין הפלילי; חלה מגבלה על פי דין על נוכחותו של נפגע עבירה בדיון מדיוני בית המשפט, תימסר לו הודעה גם על כך.
התובע.	8. הכרעת הדין לפי הוראות סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי או סעיף 21 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971.
התובע.	9. גזר הדין לפי הוראות סעיף 193 לחוק סדר הדין הפלילי או החלטת בית משפט לנוער לפי סעיפים 24 עד 26 לחוק הנוער.
התובע.	10. הגשת ערעור על פסק הדין לפי הוראות פרק ו' לחוק סדר הדין הפלילי.

תוספת שניה

(סעיף 7(א2))

הגוף מוסר המידע	השלב בהליך הפלילי
הגוף החוקר.	1. שם החוקר שמונה כאחראי על חקירת העבירה.
לגבי חשוד – משטרת ישראל; לגבי נאשם – התובע.	2. מעצרו של הפוגע או שחרורו ממעצר, לפי הוראות פרק ב' לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) התשנ"ו-1996 או פרק ג' לחוק הנוער.
התובע שחיווה את דעתו בפני היועץ המשפטי לממשלה לענין הבקשה.	3. הגשת בקשה לעיכוב ההליך הפלילי לפי הוראות סעיף 231 לחוק סדר הדין הפלילי. יידוע לגבי שלב זה יכלול גם הודעה על זכותו של הנפגע את להביע עמדתו בענין לפי הוראות סעיף 9.
התובע.	4. כוונת התביעה להגיע להסדר טיעון עם הפוגע, אלא אם כן סבר התובע כי יידוע הנפגע יפגע באופן ממשי בניהול ההליך הפלילי או כי מתקיימות נסיבות מיוחדות אחרות, שלא ניתן היה לצפותן ושבשלן היידוע אינו אפשרי. יידוע לגבי שלב זה יכלול גם הודעה על זכותו של הנפגע להביע את עמדתו בענין, לפי הוראות סעיף 10.

תוספת שלישית

(סעיף 12)

הגוף מוסר המירע	השלב
שירות בתי הסוהר או בית החולים, לפי הענין.	1. תחילת ריצוי מאסרו בפועל של הפוגע או אשפוזו בבית חולים, שבו אושפז על פי צו של בית משפט לפי חוק חולי נפש, התשנ"א-1991 ⁷ (להלן - בתי חולים).
שירות בתי הסוהר או בית החולים, לפי הענין.	2. יציאת הפוגע לחופשה ממאסר או מבית חולים.
שירות בתי הסוהר.	3. מועד הבאת הפוגע בפני ועדת השחרורים, לפי הוראות סעיפים 49-51 לחוק העונשין וסימן ה' לפרק ב' בפקודת בתי הסוהר; יידוע לגבי שלב זה יכלול גם הודעה על זכותו של הנפגע להביע את עמדתו בפני ועדת השחרורים לפי הוראות סעיף 13.
שירות בתי הסוהר.	4. תנאים לשחרור הפוגע ממאסר לפי הוראות סימן ה' לפרק ב' לפקודת בתי הסוהר, שמטרתם להגן על הנפגע.
שירות בתי הסוהר או בית החולים, לפי הענין.	5. בריחת הפוגע ממאסר או מבית חולים.
שירות בתי הסוהר או בית החולים, לפי הענין.	6. מועד שחרור הפוגע ממאסר או מבית חולים.
מחלקת חנינות במשרד המשפטים.	7. בקשת פוגע מנשיא המדינה לחנינה או להקלה בעונשו כאמור בסעיף 11(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה.

⁷ ס"ח התשנ"א, עמ' 58.

